

napravi zvečer v veliki posodi, skledi in se pusti do drugega jutra, da vzhaja. Zjutraj zmešamo med te tolike koruzne moke, da se testo zmesa. Iz testa napravijo male, približno 1 cm visoke in 5 cm v krogu široke hlebčke. Te hlebčke posuše na solcu. Hranijo jih na suhem kraju. Pri postavljanju kvasa računajo na 2-3 kg moke 1 hlebček. Če se zmeša med 2-3 kg moke tudi 5 do 6 komadov lepih kuhanih in popolnoma stlačenih krompirjev, ostane kruh dolgo vlažen in je prav slasten.

Kako preženem uši pri živini in kokoših?

Dobro sredstvo je zmes petroleja in vode, v kateri je raztopljeno milo. Kokošek mila pusti zavreti v litru kapnice. Vrelo vodo vlij v posodo, v kateri je 2 litra petroleja. Zmes mešaj 5 minut in jo pusti, da se ohladi. Kadar hočeš tekočino uporabiti, jo moraš vzeti samo eno desetino, devet desetlin pa vode in s tem se žival opere.

Kako zatrem žitnega žuška?

Po kaščah, mlinih in včasih tudi drugod, kjer se žito shranjuje, se zaredi žitni žušek. Ta živalica je zelo nadležna in se hitro množi. Žitni žušek sovraži luč, zato imej svetle žitnice, sovraži snago in išče prahu, zato imej žitnice snažne, hoče mir, zato zrači žitnice in žito večkrat premešaj, hoče toploto, zato posebno spomladi glej, da ga izročiš hladnemu vetru in prepihu. Žito, ki je že črvido, vsebuje jajčeca žuškova. Zato ga hitro spravi s pota, da se ne zaredijo. Žito dobro segrej v krušni peči in ga daj v malin. Če so žuški že v žitu, je treba žito presejati in žuške pokončati. Ako jih hočeš iz žitnice skupaj zbrati, položi na žito v cunj zavit segret kamen ali opeko, pa jih dobiš in zmečeš ven. Žuška pokončuješ spomladi, ko so se hrošči prebudili iz zimskega spanja, poleti v juliju, ko se prikaže njegov zarod in v septembru, ko je dozorel drugi zarod.

Blato na obleki je gotovo škodljivo. Pokvari pa se obleka tudi tedaj, ko se snaži, ako se to pravilno ne napravi. Pusti, da se blato posuši. Nato ga izmencaš in izkrtajš. Potem vzemi krompir, ga prereži čez polovico in dobro pomazi z njim madež. Blago bo lep kot novo.

Pripravljanje mlečne hrane je danes gotovo važno, ker je mleka dovolj doma, pa tudi zato, ker ljudje vedno bolj uvidevajo, da je vendar le najbolj zdravo in hranilno mleko. Vseh navodil tukaj ne moremo dati. Pač pa priporočamo knjižico, ki je izšla te dni kjer se o tem vse natančno popisuje. V knjigi je tudi vse polno receptov, kako se na razne načine pripravijo mlečne jedi, da razlika mika. Cena knjigi je samo 3 Din in se dobi v knjigarni sv. Cirila v Mariboru.

*

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 22. avgusta so pripeljali špeharji 30 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 14 do 15, špeh 13-16 Din. Kmetje so pripeljali 16 voz sena po 90-95, 10 otave po 95, 5 slame 55-60, 4 zelja (glava) 1-3, 5 kumarce po 0.50 do 1.50 Din. Pšenica 2, rž 1.25, ječmen 1.25, oves 1-1.25, koruza 1.50, proso 2.50-3, ajda 1.50, fižol 2-2.50, luščeni grah 10-12 Din. Kokoš 25-35, piščanci 18-40, raca 12-20, gos 40-50, puran 35-50 Din. Kislo zelje 5, buče 1-2, gobe 1-2, maline 4, grozdje 6-10, brusnice 7, hruške 3-6, jabolka 4-5, bruske 12 do 18 Din. Mleko 2-3, smetana 12-14, sirova maslo 28-32, med 12-20, slive 4-6 Din.

Svinjski sojem v Mariboru, 21. avgusta. Prignanih je bilo 180 svinj, prodanih pa komaj 99. Cene so bile sledeče: 5-6 tednov 60-80, 7-9 tednov 90-130, do štirih mesecev 150-200, 5-7 mesecev 350-400, 8-10 mesecev 420-500, 1 leto 500-700, 1 kg žive teže 5-8, 1 kg mrtve 9-11 Din za kg.

Resnica o višinskih raketah.

O naslednjem poskusu glede izstrelitve rakete v izredne zračne višine je »Gospodar« na kratko že poročal. Tokrat hočemo trditve ameriškega profesorja nekoliko natančneje spoznati.

Prvi poskus ameriškega profesorja z raketo.

Pred pol letom je bila raznešena v svet vest, da se mudi v Italiji že par let ameriški profesor Darwin O' Lyon, ki se ukvarja s pošiljko rakete v izredne zračne višine. Profesor se je bil nastanil v srednjem italijanskem pogorju, v Abrucih, kjer je delal poskuse z raketami. Profesor je sam oznanil javnosti, da so njegove poskušnje že izven otroških poveljev in bo izstrelil raketo, ki bo opremljena z merilnimi napravami in bo dosegla višino med zemljo in drugimi nebesnimi telesi. Ko so zaznali za to vest časnikarji, so se podali takoj v Abruce za profesorjem, a niso našli v označenem kraju ne njega in ne tolikanj čudne rakete. Profesor Lyon se je že bil preselil v italijansko afriško kolonijo v Tripolitanijo. Iz Afrike oznanja iznajditelj, da se bo povzpela od njega izdelana raketa 45.000 m visoko in bo odpasla v najkrajšem času.

Profesor Lyon je dal ostavko na svoje mesto na ameriški visoki šoli v Columbiju in je res delal v zadnjem času poskuse z raketami z vrha afriške gore Monte Redorta. Od vseh mnogoštevilnih poskusov se je posrečil le eden leta 1929. Takrat je dosegla od njega izdelana raketa 9500 m. Niso ga ugnale izjalovljene poskušnje, tudi ne dejstvo, da je pri eni izstrelitvi raketa predčasno eksplodirala in je ubila enega mehanika, profesorja samega pa težko ranila. Slednjič mu je uspela iznajdba sedanjega modela, a istočasno se je tudi prepričal, da niso italijanske zemlje-

Fr. Ks. Meško:

Njiva.

II.

Ulnjak je pel.

Nikoli v prejšnjih letih se ni zdelo Petru Korenu ta pesem tako krasna kakor to pomlad. Bilo je, kakor da mu je bolezen za polovico poostrišla sluh; kakor da razločuje posebni, svojstveni napev vsake posamezne čebelice, prihajajoče, bogato s strdjo obložena, s paše, z radostnim spevom dom in tovarišice pozdravljajoče; in vsake na pašo odhajajoče, s sladkim spevom od doma in prijateljic se poslavljajoče.

Zamišljen je strmел Peter za njimi. Pa je spet sklonil glavo k ulnjaku in pozorno, ves zamaknjen poslušal.

Smehtljal se je v tihi treči.

Kar je zaklical ob njem radešen otroški glas: »Ata, mama pecejo pogace. Takele, glejte!«

Bil je Ivanček, predzadnji — najmlajši še shodil ni — ki je princel očetu veselo novico. Govoril je le s težavo, ker je imel usta polna pogač, lica napeta kakor zoreča jabolka. Velik kos ajdinskih krapcev je držal v zavaljanih rokah. Zmagoslavno jih je molil očetu naproti.

Peter se je zbudil iz lepih misli, iz tople, usnjene sreče. Naglo je okrenil glavo proti sinčku.

V tistem trenutku ga je napadel kašelj. Vrgel se je nanj kakor gladna zver na svoj plen. Besno mu je zasadil ostre kremplje v suhi vrat, v upadle prsi. Grlo je hropelo, prsi so naglo, bolešno podrhtevale pod bodečimi kremplji nevidnega, strašnega sovražnika. Bledo lice je od napora in trpljenja zardelo.

Ko si je nekoliko opomogel in oddehnil, je pritisnil otroka z drhtečimi rokami h kolenom, kakor bi upal, da ga bo moglo nedolžno dete obvarovati ponovnega napada.

Vroče oči so mu s tiho boljo zrle sinčka.

»Skoro jih bom moral vse zapustiti!«

Kakor bi se hotel žalostne misli ohraniti, je obrnil oči od detka. A ko mu je pogled padel na ulnjak, ga je v prsih spet zapeklo, da se je nehote prijel zanje.

»Tudi tega bo treba pustiti. Kako dolgo mi bo pač še pel? Najbrž ne več dolgo.«

Zaprli je oči, kakor ne bi maral ničesar več videti, na nič misliti. Globoko je povsili glavo, težko od bolezni in žalosti.

Čez čas pa si je rekel kakor v opogumenje in tolažbo:

»Pa bo pel potem Mariji in otrokom. Ako čabele ne umro z menoj. Ako pa — Bog z nami!«

Mu ni zameriti. »Če me še enkrat poljubite, bom povedala očetu,« dejala je gozdarjeva hči mlademu možu. »Prazna groznja,« odvrne njen častilec in jo še enkrat poljubi. »Tako, zdaj pa povem očetu,« dejala je gozdarjeva hči. S temi besedami zapusti ona sobo. »Ti, papa, gospod Walter bi rad enkrat videl tvojo novo risnico,« lagala je predrzno. In gozdar še danes ne more doumeti, zakaj je gospod Walter skočil naglo skozi okno in izginil kot kafa, ko je on s puško v roki stopil v sobo.

Eđna skrb. Kmet (v kupeju): »Oh, ko bi le dame ne trčile ob drugi vlak!« Sprevedniti:

pisne prilike prikladne za glavni poskus in radi tega se je podal v severno Afriko, da bi iztaknil tamkaj kak ugoden kraj. Odločil se je za Tripolitanijsko in se mu je posrečila s pomočjo italijanskega znanstvenika profesorja Fantoliča najdba neznatne afriške oaze Misda, kjer bi naj uspel Lyonov poskus z raketo.

Naloga Lyonove rakete.

Z načrti: odposlati raketo v doslej nedosežene nebesne višine, se ukvarjajo učeni možje v sedanjem času po cellem svetu. Profesorju Lyonu ne gre za to, da bi dosegel le izredno višino, ampak on bo opremil svojo raketo z merilnimi napravami. Te so pritrjene na zgornjem koncu rakete in bodo z vso natančnostjo zaznamovale vse višinske, zračne in vremenske prilike. Ravno ti podatki bodo za znanstveni svet neprecenljive vrednosti. Treba namreč pomisliti, da je prodrl dosedaj edinole belgijski profesor Piccard v svojem balonu v višino razredčenega zraka ali v stratosfero. Izven višin, ki so bile dosežene od Piccarda, nimamo nikakih znanstvenih potrdil ali zapiskov. Teoretično obstoja možnost, da bi dosegla raketa profesorja Lyona višino 70—80 km; Lyon sam ne računa s tem upom in bo zadovoljen s 45.000 metri. Z višino 40 km bi se povzpeli Lyon že v popolnoma neznani in od nikogar le za trohico raziskani nebesni prostor.

Trditve profesorja Lyona o raketnih poskusih.

Profesor Lyon trdi, da niti misliti ni, da bi kedo v doglednem času dosegel z raketo mesec. Po profesorjevih trditvah znaša hitrost rakete s pomočjo najboljših sredstev 8 km v eni sekundi. Da bi dosegla raketa mesec, bi morala razvijati brzino 11.18 km na sekundo in pri poletu na druga nebesna telesa še seve mnogo več. Dosedanja tehnična sredstva nam onemogočajo, da bi izdelali raketo, ki bi dosegla višino 300 km;

kar bi pa šlo preko te višine, so le prazne sanje.

Raketa profesorja Lyona je zgrajena na načelu izrabe sunka nazaj, ki žene, raketo naprej. Ena drugi sledeče eksplozije pri Lyonovi raketi omogočajo pospešitev brzine pri vsaki sekundi za 30 m. Po tem načelu bi bila teoretično mogoča bajna hitrost, ako bi ne bilo omejeno število eksplozivnih snovi. Lyonova raketa obstoji iz treh delov. Ako je izčrpana gonilna snov v enem delu, pride v pogon drugi in tretji. Slednjič preostane le še konec rakete, ki je opremljen z merilnimi napravami in ki bo priletel s pomočjo padala in privlačne sile zemlje na zemljo.

Raketa sama je iz aluminija, tehta 150 kg in je visoka 3 m.

★

DEKLETA, V NEDELJO V RAJHENBURGU

V nedeljo, 30. avgusta, je v Rajhenburgu, ki slovi po svoji prelepi cerkvi Marije Lurške, velik dekliški shod. Ob 10. uri bo pridiga preč. g. ČASLA, škofijskega voditelja Marijinih družb. Po slovesni sv. maši bo izven cerkve dekliško zborovanje, na katerem govori g. dr. HOHNJEC. Dekleta Posavja (to- in onstran Save) in iz sosednih krajev, pridite v obilnem številu! To je zadnji dekliški shod v vrsti velikih dekliških shodov letošnjega poletja. Naj bo dostojen svojih prednikov. Proslavimo na veličasten način efeški jubilej. Pokažimo, da imamo smisel za potrebno izobrazbo in prosveto! Dekleta, 30. avgusta pohitite v Rajhenburg!

Papež in kralj. Na udanostni brzojavki, kateri je poslala mariborska Prosvetna zveza z romanja in skupščine pri Mariji Pomagaj na Brezjah papežu in kralju, je prejelo predsedstvo z obeh visokih mest pristrčni zahvali.

Fantje, v nedeljo 30. avgusta na Goro pri Sv. Petru pri Mariboru, kjer se bo vršil fan-

tojski dan v cerkvi in na prostem po že objavljenem sporedu.

Katoliško izobraževalno društvo iz Svečine priredi v nedeljo dne 30. avgusta t. l. ob 3. uri popoldne v prostorih grajske nadkleti veliko jesensko veselico, pri kateri se bode uprizorilo petdejanško Jurčič Česnik »Domen«. Na sporedu je tudi govor g. Franjo Zebota iz Maribora, petje in tamburanje. Po veselici je prost zabava pred veselicnim poslopjem, kjer se bode ob zvokih tamburic in ob narodnem petju domačega pevskega zbora točila pristna domača kapljica, pa tudi za prigrizek bode prekrbljeno. Vabl se bratska društva iz okolice, pa tudi naše prijatelje meje zavedne Mariborčane, da se udeležijo te naše prireditve ter s tem pokažejo, da jim je naša najsevernejša postojanka pri srcu. Prireditve se vrši ob vsakem vremenu.

Velika Nedelja. Na angeljsko nedeljo dne 30. avgusta t. l. uprizorijo naša dekleta in fantje v društveni dvorani igro »Črnošolec«. Igra je nad vse zanimiva, zato pridite vsi točno ob 3. uri popoldne.

Sv. Jurij ob Ščavnici. V nedeljo dne 30. avgusta t. m. ponovi bralno društvo v Pergerjevi dvorani Lavtičarjevo krasno spevoigro »Darinka«, ki se je uprizorila dne 23. t. m. ob ogromni udeležbi domačinov in okoličanov. Pridite!

Gornja Ponikva pri Žalcu. Katoliško prosvetno društvo »Slomšek« v Gornji Ponikvi je priredilo v nedeljo dne 16. avgusta pod vodstvom g. šolskega upravitelja Križmana v društveni uti težko in dolgo predstavo: »Žrtev spovedne molčenosti.« Sodimo, da je bila ta igra najtežja, kar se jih je igralo na tukajšnjem odru. Na prvi pogled je marsikdo mnenja, da igra takšne vsebine na spada na javni oder, vendar so bile vloge, zlasti glavne, tako mojstrsko podane, da od podeželskih igralcev ni mogoče boljšega pričakovati. Nisi se mogel obraniti solz, pa tudi smešni prizori so bili vmes. Škoda, da je vreme nagajalo, že predpoldne je motil cerkveno slovesnost dež, popoldne smo pričakovali več tujcev. Častitamo vrlim igralcem, pa tudi dekletom, ki so tako lepo ovenčale cerkev, vas in kapele na polju. Pa še drugič zopet kaj!

★

»Zakaj se pa ravno danes tako zelo bojite?«
Kmet: »Veste, gospod, zato, ker imam poln košek jaje s seboj!«

Kako se pišejo pisma.
Desetletna Anica. piše materi, katera se mudi na deželi, pismo. Oče ga prečita in je z njim zadovoljen. Le priprosti konec: »Tvoja hčerka Anica« mu prav ne ugaja, ker ni dovolj pristrčen. Prihodnjič naj bi napisala drugače. Čez nekaj dni mora Anica na očetovo povelje pisati dimnikarju, ker peč v kuhinji preveč dimi. Pisala je takole: »Prebljubi gospod dimnikar! Prosim Vas prav lepo, pridite pogledat naš dimnik, ker ne moremo kuhati. V vsej ljubezni

Dvignil je glavo. Tiha vdanost mu je sijala iz oči.

Pogled mu je splaval tja po njivi, kjer je ozimina zelenela tako lepo, da jo je bilo veselo pogledati.

Zdaj so se mu oči kar razveselile. Potolažene in hvaležne so božale njivo.

»Glej, taka njiva! Ta jih bo redila. Rodi, kakor bi jo Gospod Bog nalašč blagoslavljal, ker vidi naše siromaštvo. Brez vsega vendar ne bodo.«

»In v svojem so tudi«, je zadovoljno pomišljal dalje, ko mu je od njive zaplaval pogled na dom. Res, navadna želarska bajta, iz brun zbita, okna majhna, streha slamnata. A se je vendar vesele oči in srce. Kako se je ne bi? Glej, saj je kakor nevesta v beli poročni obleki, vsa okrašena, okrog in okrog s cvetočim drevjem ovenčana. Vse ozračje naokoli polno dišave, polno medu. Kakor bi iz nebes padal sladek med, kakor bi iz zemlje kipela in puhtela močna, omamna dišava.

»Takle zrak te mora ozdraviti, Peter«, mu večkrat govore znanci spodaj iz vasi, ko gredo mimo. Sam včasih sanjari lepo upanje: »Veseli se čebelami in ta zrak bi mi morda res še vrnila zdravje.«

A prav ob tem napadu neusmiljenega rablja, ko se mu je pred očmi kar zameglilo in je videl skozi mavričaste kroge, v divjem neredu mu pred očmi plešoče, cvetje drevja vse s krvjo oškropljeno. si je

žalosten priznal: »Tudi dom in drevje in njivo bo treba pustiti.«

Navzlic temu se je njegova kmetska moč spet in spet ustavljala malodušnosti in obupu. Ob vsakem napadu dušne potrnosti se je spet tolažil: »Ostanejo Mariji in otrokom. Marija bo že za vse skrbela. Iz noči v noč dela. Da bi le zdržala! Da ne bi opešala in zbolela, še preden otroci dorastejo.«

S tem se je tolažil tudi danes.

Kar se je oglašil sredi v te misli, v sanjarije in upe, od drugega konca čebelnjaka krepek glas: »Dobro dan, Peter.«

Koren je glas takoj spoznal. Ko se je ogledal, je videl, da se ni motil: sosed Petek.

»Bog ga daj, Matija.«

»Oj, kako brne, brnel« je ogledoval Matija ulnjak. Pozorno je pregledoval panj za panjem, dasi je vse dobro poznal. Petru pa ni pogledal v oči.

»Brne, brne — pojo! Človek bi jih poslušal noč in dan kakor pevce v cerkvi ob velikih praznikih. Še rajši skoro.«

»Res, lepo pojo. Ni napačno, da jih imaš. Ne pojo samo, tudi marsikak goldinar naneso.«

»A včasih jih tudi snedo.«

»Vem, Peter. Je pač pri vsakem gospodarstvu enako — zdaj sreča, zdaj nesreča. Nikjer ne sije zme-

Vprašanja in odgovori.

J. T. v D.

Za neki dolg mi je dolžnik zastavil kolo. Zdaj dolga ne izplača. Ali smem kolo rabiti?

Odgovor:

Ne. Kolo je samo zastavljeno kot kritje in ga morate v istem stanju vrniti, kot ste ga prejeli. Če hočete priti do konca z dolžnikom, morate dolg iztožiti. Če ga sami prodate ali obdržite, vas lahko prime za odškodnino.

A. T. P.

Sosed ima tik ob cesti narejeno kopico sena. Za kopico so takoj hiše. Nevarnost požara je velika. Ali lahko zahtevamo, da jo prestavi?

Odgovor:

Javite zadevo občini, ona bo odredila in bo držalo.

St. T. v Str.

Hči je samostojna, ima svoj svet in je delala v tovarni in je sedaj v bolnici. Ali moram res jaz plačati za njo?

Odgovor:

Ne. Občina naj poroča, da ima svojo lastnino. Sicer pa je vendar bila pri bolniški blagajni.

H. K. v L.

Sosed mi spuša les preko mladega nasada in mi dela škodo. Ima druge riže na razpolago. Kako naj brez tožbe zabranim?

Odgovor:

S pametno besedo, če bo sosed hotel ubogati. Če ne, zgradite z vejami vrh riže. Ako razdere, ga prijavite občini. Ako se tudi tam ne pobotata, ostane samo tožba.

J. H. v Sv. T.

Posestvo sem kupil. Prejšnji lastnik je ostal dolžan na davkih, sedaj terja davkarija mene. Ali sem dolžen plačati?

Odgovor:

Ako so zaostali davki vknjiženi, ste dolžni plačati. Ako niso vknjiženi, niste dolžni plačati, ker plačujete davek šele od tedaj, ko je vaše.

J. K. v G.

Moj sosed hoče postaviti ob moji njivi splotje, koliko od meje ga more postaviti?

Odgovor:

Ta mesec je izšel novi gradbeni zakon. Dobite ga na občini, ker je objavljen v Uradnem listu. Tam boste našli vse glede stavb. Glede prostora pa ne boste mogli nič protestirati.

B. M. v L. O.

Mlin imam. Sosed mi je odpeljal vodo, ki sicer potem zopet pride v grabo, toda v manjši množini. Ali to sme?

Odgovor:

Na svojem posestvu sme in ker vi nimate za mlin obrti, ampak le za domačo rabo. Mora pa na meji svojega posestva zopet pustiti vodo v miru, da teče na vaše. Tu napravite jez, kjer se voda zbira, da jo imete, kadar meljete.

J. P. v L.

Ali smem zajca ustreliti, če mi dela škodo?

Odgovor:

Na to vprašanje nam je lovsko društvo poslalo obvestilo, da ga kmet ne sme ustreliti. Kakor pa je že znano, prodira mnenje, da se zajca proglasi za škodljivca in bo prosto njegovo uničevanje.

L. I. v P.

Ko odslužim vojake, bi rad šel k orožnikom. Ali lahko že sedaj prosim?

Odgovor:

Ne. Sprejem bo odvisen od tega, kako ste služili in če bo kaj prostora. Na jugu države dobite službo orožnika, samo tam je težja služba.

M. J. v M.

Sin je odslužil vojake in bi rad šel v Maribor v kurilnico. Kaj naj napravi?

Odgovor:

Če je v kakšni stroki, kjučavničarski ali podobni, izvežban, naj predloži izpričevala. Koliko je znano, so vsa mesta zasedena. Sicer pa lahko poizkusi. Vpraša naj osebno.

*

Srečanje.

Prenovljen voz podzemne železnice v jutru. Tesno sedijo potniki eden poleg drugega. Na vsakem obrazu je poznati naglico ter nemir, vsak hoče le naprej, da bi došel na kraj dela. Med vsemi delavci ter nižjimi nastavljenici,

ki se stiskajo in zrejo eden drugemu nekako ogorčeno v oči, je posebno viden velik in lepo oblečen gospod. Drži se za zgornje držalo in gleda mirno po množici. Pred njim stoji majhen možič v modri delovni obleki in skuša čitati časnik ter žveči ne baš prikupljivo dišeče zelišče. Na ovinku ga potegne nazaj in suni proti elegantnemu gospodu. Z opravičilom se obrne. Pogleda obeh se srečata. Delavec se hoče poglobiti v svoj časopis, gospodu zrastejo oči od začudenja. Za par trenutkov zapre oči in sledi delavcu, ko ta izstopi na eni od prihodnjih postaj.

»Oprostite, ali niste vi Ententhal?« Delavec se začuden obrne.

»Da.« odgovori.

»Niste li bili pred desetimi leti paznik v kaznilnici?«

»Da. Od kedaj in kako me poznate? Ali —.« Delavec je stopil korak nazaj.

»Vi ste —.«

»Čisto pravilno, jaz sem kaznjenec številka 21, katerega ste že gotovo stokrat prekleli.« Za trenutek se pojavi na delavčevem obrazu kakor sovraštvo, pa dobrohotni izraz zmaga.

»Kaj prav za prav hočete od mene? Natanko veste, da ste me spravili ob službo in ob kruh. Pustite me vsaj sedaj pri miru.« Obrne se, da bi nadaljeval svojo pot, a bivši kaznjenec mu položi roko na ramo.

»Rad bi govoril z vami kake četrt ure. Mislim, da boste drugače mislili o meni po razgovoru. Takrat sem se hotel vrniti za vsako ceno, a nisem mogel. Razumete, ni bilo mogoče!«

»O tem me boste pač težko prepričali. Vendar vas hočem poslušati.«

Oba sta stopila v majhno krčmo v bližini in naročila malenkost. Bivši kaznjenec si je prižgal cigaro in se naslonil.

»Če je kaj v mojem življenju, česar ne bom nikdar pozabil, Ententhal, je gotovo vaša dobrosrčnost pred desetimi leti. Sigurno bi bil ob pamet, ali bi si bil končal življenje, ako bi se me ne bili usmili vi. Niste še bili dolgo v

rom solnce. Tudi mene tepe nesreča. Krava je bolna. Ni mleka, ničesar! Od česa živeti?«

»Je pred časom storila? Smo slišali. Smilil si se nam.«

»Tako lepo sem imel že vse preračuneno: tele prodam — toliko in toliko upam dobiti zanj — pa bo spet za najhujšo silo.«

»Težko je za denar, težko, vem, Matija«, je prikimaval Peter, da ne bi soseda žalil. A v srcu mu je vstajala misel: »Ko bi le nikomur huje ne bilo ko tebi! Suh denar imaš na kupu. In zdrav si kakor mlad hrast.«

»Solnce in nesreča, ta dva nikoli ne spita«, je zmajeval z glavo Matija, na videz zelo potr. Nemirno je prestopal, da mu je satan zašepetal jezno in zaničljivo: »Kaj pa se zvijaš, šleva? Povej naravnost, pa bo!«

Napol neodločno, napol prihuljeno in mračno je pogledal Matija okoli sebe, kakor bi se hotel kar lotiti nevidnega skušnjavca, ali kakor bi se bal, da bi bila v bližini kaka nepotrebna priča. Ko se je prepričal, da je ni, je dejal naglo in trdo:

»Veš, Peter, mislim sem, če bi mi mogel zdaj ti tisto malenkost vrniti.«

»Kakšno malenkost?« se je začudil Koren.

»Tistih stodvajset rajniš.«

Koren je potisnil Ivančka, ki se je ob njegovih kolenih gugal, neprijazno od sebe, tako se je zgenil. Kakor ga ne bi bil še nikoli videl, je strmel v soseda. Blede lice mu je postalo še bledeje, od strahu, ki ga je z mrzlo roko za srce pograbil in ga neusmiljeno stisnil. A takoj nato ga je podplula bolna rdečica. Čutil je, kako mu vsa kri kipi v glavo in mu tam sumi, kakor bi vrela.

»Zaboga, saj sem ti že vrnil.«

Zdaj se je čudil Matija. Prestrašeno in neverno je pogledal Korena.

»Vrnil? Pa se šališ, Peter? Kdaj? Kje?«

»Pri Zorku. Menda briješ le norce z menoj, Matija?«

»Kaj bom bril norce? Ko pa res potrebujem. O kakem povračilu mi pa res ni nič znano.«

Peter je naglo vstal. Od prevelikega razburjenja ni mogel več sedeti.

»Pa vendar ne boš tajil, Matija?« je prosil.

»Kaj bi tajil? Bi vendar moral vedeti, če bi mi bil vrnil. Kaj takega človek vendar ne pozabi čez noč.«

»V sredo po novem letu sem ti dal v Zorkovi gostilni. Kravo sem prodal v mestu. Domov grede sem ti vrnil.«

»Pri Zorku? Lahko zdaj tako praviš. Zorko je od svečnice v grobu.«

Vas nestrpno pričakuje
Vaša ljubeča Anica X!

Da krava ne brca. Na živinjskem semnju je kupil kravo. Kupec sumi, da krava ni brez napake kot je zatrjeval prodajalec. Zato vpraša kmeta: »No, povej po pravici, ali ima krava kaj napak ali ne? Saj je sedaj itak vseeno, ker je že plačana.« Kmet se namuzne in pravi: »Druge napake nima, samo brca rada!« »O, nič ne dé, če nima drugega pogrška, mene ne bo brcala,« pravi kupec. »Jaz znam to narediti!« Vsi rado vedni, kako je to treba narediti, prosijo ga, naj jim pove. Kupec počene h kravi, jo prime za vime in reče prodajalcu, naj stori prav ta-

službi, še ne prav zagrizen paznik, ker sicer bi sploh ne bili storili kaj takega. Le za eno noč ste prevzeli odgovornost nase in ste se zadovoljili s smešno častno besedo, da bom ob peti uri jutraj nazaj v kaznilnici. Držal bi bil besedo brezpogojno, ako bi se ne bilo nekaj zgodilo. Izpustili ste me ob desetih v noči, ali se še spominjate? Nikdo me ni videl in povrhu je ležala zunaj še gosta megla. Preskrbeli ste mi obleke in skraja je poteklo vse dobro. Poljal sem se naravnost proti zapadu in ker sem imel že tri leta kazni za seboj, me ni spoznal nikdo. Si pač lahko predstavljate, kaj počne kaznjene v par urah prostosti. Podal sem se v kavarno in nato plesal v nekem bolj zakotnem vinskem hramu. Ob polnoči sem se poslovil od pijače in sem karikal navzdol ob Knežnjem jezu. Naenkrat sem prepoznal pred seboj nekdanjo ženo. Smejala ter režala se je, tudi možki ob njeni strani mi je bil znan. Bili sta obe kanakji, ki me nista hoteli poznati pri sodni obravnavi, če ravno sta imeli mnogo več na vesti nego jaz. Žena se je kmalu po obsodbi pustila ločiti od mene. Nekaj časa sem sledil paru. Bližali smo se počasi mojemu prejšnjemu stanovanju, ko sem čul, da so se zaprla za obema večna vrata, je bilo za mene preveč. Ne daleč proč od hiše sem sedel na klep in sem koval maščevalne načrte. Dobra ura je minula, predno se je zopet pojavil oni mož. Ulica je bila prazna. Megla in drevesa so onemogočala vsak pogled v daljavo. Ko je hotel mimo mene, sem mu zastavil pot. Trenutno me je prepoznal in začel kričati na pomoč in jaz sem ga seve obdeloval s pestmi. Koraki so se bližali, spomnil sem se, da bi me kedo lahko ujel, kar bi se nikakor ne smelo zgoditi. Pustil sem lopova na tleh in stekel po ulici! Preganjanci v gosti megli niso imeli sreče in so kmalu zgubili sled. Bližnja ura je bila štiri čez polnoč, ves prestrašen sem krenil na povrat, kaznilnica je bila še daleč. Bolj sem bežal nego kora-

kal. Pred majhnim mostom preko kanala je bila gruča ljudi. Baš se je bila pognala ženska v vodo. Preko mostne ograje je bilo videti, kako se nekdo potaplja. Sploh je bila neumnost, da sem postal. Še večja budalost je bila, da sem vrgel s sebe suknjo in skočil v vodo. Ženska je bila že napol mrtva, ko sem jo dosegel in priplaval z njo k bregu. Naenkrat sem zagledal pred seboj dva stražnika, katera je privabil naval ljudi, ki so čakali na rešeno in na rešitelja. Žensko so mi takoj iztrgali radovedneži iz rok, jaz sem se zagnal nazaj v valove in plaval z vsemi močmi le naprej. Nikdo me ni pogrešil. Ko sem splaval šklepetajočih zob na suho, sem čul, kako je bila ura z mogočnimi udarci — pet! Ostal sem na svobodi, katere ste mi vi podarili, sem danes premožen mož in moja kazen je že zastarala. Ako bi ne bil danes moj avtomobil slučajno pokvarjen, bi se midva ne bila sešla. Iskal sem vas, nikdo mi ni znal povedati vašega naslova.

»Te se je zgodilo 19. marca 1911, mar li ne?« razburjeno se je glasilo vprašanje delavca.

»Natančno na ta dan. Šele proti večeru omenjenega dne sem se zatekel k prijateljem, ki so me prikrili zasedujoči oblasti. Lotilo se me je pljučno vnetje, katerega sem srečno prebolel.«

»Ali veste, komu ste oteli taisto jutro življenje?«

»Ne.«

»Pridite, pokazal vam bom iz valov oteto žensko. Je namreč moja žena. Takrat je še bila moja nevesta, in nisva se mogla poročiti. Danes je zame praznik. Že deset let iščem rešitelja soproge, da bi se mu zahvalile. Ona je bila, katero ste vi rešili, vaš pobeg me je oropal službe, a našel sem boljši kruh in zame res zlato zakonsko srečo!«

★

Raznoterosti.

Kralj z največ ženami in potomci. Zamorski kralj Alifin Ogo v zapadno

afriški pokrajini Nigerije ima 400 žen in 600 otrok. Ogo pa ni na zunaj ostuden ali smešno našemljen kakor nekateri drugi zamorski kralji ter knezi, ampak zelo prikupljive zunanjosti. Kadar sedi na prestolu, ima na glavi lično zlato krono, žezlo je srebrno in oblečen je v dragocen žamet.

Odšelki jezdecov armade Združenih držav Amerike tvorijo brezžične sprejemne postaje. Vsak jezdec ima na konju brezžično postajo, za anteno mu služi sulica, ki je ovita z bakreno žico.

Velikan s trinajstimi leti. 13 letni Robert Wadlow v severoameriški državi Illinois je visok 13 m 22.6 cm in tehta 145 kg. Velikan je srednje velikih ter suhljatih staršev.

Lončica še vedno največje mesto. Uradno je bil objavljen rezultat ljudskega štetja, ki se je vršil v Angliji meseca aprila. Podatki izkazujejo skupnega prebivalstva Anglije nekaj manj kakor 45 milijonov. London je še vedno ohranil prvo mesto na svetu po številu prebivalcev. Šteje namreč nad 8 milijonov ljudi, kar znači porast 10% v zadnjih desetih letih. Newyork je po zadnjem štetju izkazoval nekaj manj kakor 7 milijonov ljudi.

Ne morejo se odvaditi človeškega mesa. S svoje raziskovalne ekspedicije v Afriki se je povrnil Amerikanec H. Bradley. Med svojim zanimivim pripovedovanjem omenja tudi, da je naletel v Belgijskem Kongu na pritikavo plemena Pigmejcev, med katerimi je največji mož visok štiri čevlje; ženske dosežejo velikost do treh čevljev in pol. Udani pa so ti pritlikavci uživanju človeškega mesa, od česar jih ni mogoče odvaditi. Bradley pravi, da se je trudil na vse načine, da bi jim primrzil to navado, a ni uspel.

Obscjen na sto let. Pred sodiščem v Chikagu je bila razprava, kakoršne to sodišče še nima zaznamovane v svoji zgodovini. Tekom treh ur dvajset minut je bila proti nekemu zločincu vložena obtožba, končana obravnava in izrečena obsodba. Obsojenec je Thomp-

ko od druge strani. Ko prodajalec že tudi čepi, mu reče kupec: »No, zdaj pa preden mi denar, ki si ga dobil za kravo, iz roko v roko pod vimenom, pa se ne bo nikoli več nobena krava brcnila.« Ko da kmet tujcu denar pod vimenom v roko, mišleč, Bog ve kako čarovništvo se vrši, kupec z denarjem vstane, ga spravi in reče smehljaje: »No, zdaj pa me ne bo več brcnila!« in odide. Kmetu pa je krava, ki jo je prodal brez napake, ostala zdaj z napako.

Čemu so Peterček najbolj čudli, je to, da mora iti spat, ko še ni zaspan in da mora vstati, ko bi rad še spal.

Peter se je prijel za prsi. Zapeklo ga je v njih, tako mu je postalo vroče od nenadnega strahu.

»Pa iz groba vstane, če mi storiš tako krivico.«

»Kakšno krivico?« se je delal Matija užaljenega.

»Pošteno sem ti posodil, poštene vrnil.«

»Sem, pošteno, Bog ve.«

»Imaš kaj pisanega?«

»Ne. Saj sva soseda in prijatelja.«

»Imaš priče?«

»Ne. Zorko je mrtev.«

»Mrtev, škoda! Tako ne more pričati ne tebi, da si plačal, ne meni, da mičesar dobil nisem.«

»Matija, da danes sem mislil, da si kristjan.«

Pelek je zamahnil z roko, kakor bi hotel vreči tega kristjana kot ničvredno pleve v veter.

»Peter, pustiva to. In mrtve pustiva. Vrni mi zlepi, da ne bo tožb.«

»Jezus, tožili me boš? Po krivici?«

»Ne bi rad.« — Pomisljal je, preudarjajoč gledal tja čez njivo. — »Veš kaj, Peter, če ti je za denar težko, pa mi daj njivo tamle.«

»Ali noriš, Matija? Kako pa naj živimo brez te njive? In dala ti jo zastonj, kakor se podari otroku jabolko?«

»Za stodvajset rajniš, Peter! To ni zastonj, bogme! In da ne rečeš: 'Sosled Matija je pogan', bi ti kak desetak še pridal. Take kupčije ne narediš več.«

Peter se je prijel za glavo, vso potno od telesne slabosti, od kašlja, ki se ga je v razburjenosti spet in spet loteval, od dušne tesnobe.

»Zdaj pa v resnici znorim. Saj si jih vendar dobil, Matija!«

»Nisem. Že vidim, da se bo treba obrniti na oblast. Ne hodim rad po kanclijah. A če mora biti. To imam zdaj za dobroto. Je pač res sirota na svetu.«

III.

Dve hiši sta bili od tega pomladnega dne bivališči velikega srčnega nemira, dve sosedni hiši, Korenova in Petkova.

Pri Korenu so govorili dan na dan o tem novem, groznem in neumljivem, ki je bilo prišlo nanje kakor nenadna smrt: pošteno vrnjeni dolg bi naj še vračali! Stodvajset goldinarjev pri tem siromaštvu! Kje, za pet ran Kristusovih, jih naj vzamejo? Saj še zdravil ne morejo kupiti, ko pa dostikrat ni božjega pri hiši. Prodati? Kaj le? V hlevu je samo telčka, njih edino upanje. Ako ostane zdrava, pridejo sčasoma že do mleka, potrebnega v hiši kakor oči v glavi. Zdaj ga za Petra in otroke kupujejo, v vasi spodaj. Včasih morajo ostati po mesece na dolgu. Ni prijetno, a kako pomagati? Kravo so ob novem letu prodali.

(Dalje prihodnjič.)